

**Material tematic sesiune clasică/ online de coaching/ consiliere profesională/ orientare în carieră,
individuală/ personalizată și/ sau de grup**

„DreptCompAct- COMPetențe ACTuale pentru studenți la DREPT”, Cod proiect: 312957

Competențe transversale în domeniul juridic. Comunicarea (X)

Competențe digitale, de siguranță pe internet, etică și securitate cibernetică. (D)

În continuarea analizării competențelor digitale din perspectiva siguranței pe internet și eticii și securității cibernetică este util să sistematizăm aspecte privind provocări și bune practici privind etica în utilizarea AI în marketing, publicitate, comerț electronic, și chiar în învățământ, și provocări viitoare generate de dezvoltarea inteligenței artificiale, dar și de economia verde și monedele digitale, alte subiecte sensibile care generează îngrijorări atât specialiștilor, dar mai ales opiniei publice mai mult sau mai puțin preocupată de subiect, dar al căror efecte sunt obligați să le suporte în societatea globalizată și digitalizată a viitorului! Toate acestea fiind analizate din perspectiva competențelor digitale.

1. Provocări și bune practici privind etica în utilizarea AI în marketing, publicitate și comerț electronic

În ultimele decenii, tehnologiile bazate pe inteligența artificială (IA) au revoluționat domeniile marketingului, publicității și comerțului electronic, transformând fundamental modul în care companiile interacționează cu consumatorii. Algoritmii de inteligență artificială¹ permit colectarea, analiza și interpretarea unor volume uriașe de date personale, facilitând personalizarea ofertelor, anticiparea preferințelor și optimizarea campaniilor publicitare. Aceste progrese aduc însă cu ele provocări etice semnificative, care pun în discuție echilibrul delicat între inovație și respectarea drepturilor fundamentale ale consumatorilor, în special în ceea ce privește protecția datelor, transparența și evitarea discriminării.

Unul dintre cele mai importante aspecte etice ce trebuie abordate este protecția vieții private și a datelor personale. În esență, utilizarea IA în marketing implică procesarea continuă a datelor sensibile, care, dacă nu sunt gestionate corect, pot conduce la încălcări grave ale confidențialității. Această problemă este accentuată

¹ Algoritmii de inteligență artificială detaliați în materialul anterior intitulat: **”Competențe transversale în domeniul juridic. Comunicarea (IX) Competențe digitale, de siguranță pe internet și securitate cibernetică. (C)”**

de complexitatea tehnologică a algoritmilor, care deseori funcționează ca „cutii negre”, nefiind ușor de înțeles sau explicat nici de către dezvoltatori. Regulamentul general privind protecția datelor (GDPR) impune un cadru legal strict în Uniunea Europeană, care vizează garantarea dreptului consumatorilor de a fi informați și de a-și da consimțământul explicit înainte ca datele lor să fie prelucrate. Totodată, GDPR introduce drepturi ca portabilitatea datelor și posibilitatea de a solicita ștergerea acestora, instrumente esențiale pentru controlul individual asupra informațiilor personale (Regulamentul UE 2016/679).

Pe lângă aspectele de confidențialitate, un alt risc major este reprezentat de potențialele discriminări automate generate de sistemele IA. Acestea apar în situațiile în care algoritmi sunt antrenați pe seturi de date neechilibrate sau părtinitoare, ceea ce duce la rezultate inechitabile sau excluzive. De exemplu, un sistem de recomandări care identifică un anumit profil de consumator ca fiind mai puțin „valoros” poate limita accesul acestuia la oferte sau poate propune prețuri mai mari. Acest fenomen contravine principiilor concurenței loiale și respectului drepturilor consumatorilor, fiind intens dezbătut în literatura de specialitate. Identificarea și corectarea acestor bias-uri reprezintă o provocare tehnică și etică esențială pentru dezvoltatorii de sisteme IA. Transparența reprezintă o a treia dimensiune etică fundamentală. Pentru ca utilizatorii să aibă încredere în sistemele automate, este necesar ca acestea să fie cât mai explicite în privința modului în care iau decizii. În marketing și comerț electronic, consumatorii trebuie să fie informați clar dacă primesc oferte personalizate generate de algoritmi și care sunt criteriile de selecție. Lipsa unei astfel de transparențe poate conduce la percepții negative, neîncredere sau chiar litigii, mai ales în situațiile în care deciziile automate afectează drepturile consumatorilor.

Pentru a face față acestor provocări, specialiștii recomandă adoptarea unor bune practici clare. Un pas esențial este realizarea de evaluări de impact privind protecția datelor (DPIA), care să identifice din timp riscurile asupra vieții private generate de anumite aplicații IA. Totodată, audituri independente periodice asupra algoritmilor permit detectarea și corectarea posibilelor prejudecăți sau disfuncționalități. De asemenea, este recomandată promovarea principiilor de „explainability” (capacitatea algoritmului de a explica deciziile luate) și „accountability” (răspunderea clară pentru efectele deciziilor automate), pentru a asigura un echilibru între performanță și responsabilitate. O componentă importantă a acestor bune practici o constituie comunicarea transparentă și educația consumatorilor. Într-o lume dominată de IA, utilizatorii trebuie să înțeleagă impactul tehnologiilor asupra experienței lor comerciale, să știe cum sunt folosite datele lor și care sunt drepturile pe care le au. Acest demers nu numai că reduce riscul abuzurilor, ci și construiește un climat de încredere esențial pentru succesul oricărei strategii de marketing digital.

Un exemplu emblematic care ilustrează atât provocările, cât și principiile etice ce trebuie respectate în utilizarea IA este cazul judiciar Bundesverband der Verbraucherzentralen und Verbraucherverbände – Verbraucherzentrale Bundesverband e.V. împotriva Facebook Ireland Limited (CJUE, 2020)². Deși speța nu se referă exclusiv la marketing, ci la protecția datelor și profilarea utilizatorilor în cadrul platformei Facebook, aceasta evidențiază importanța consimțământului informat și a transparenței în utilizarea tehnologiilor automate pentru procesarea datelor personale. Curtea de Justiție a Uniunii Europene a decis că Facebook trebuie să informeze clar utilizatorii despre scopul și modalitățile profilării, precum și să obțină consimțământul explicit pentru astfel de prelucrări. Hotărârea subliniază că lipsa transparenței poate constitui o încălcare a drepturilor fundamentale, inclusiv dreptul la viață privată, și reafirmă necesitatea unor standarde etice și legale riguroase în utilizarea IA în domeniul digital.

Acest precedent are o relevanță majoră pentru marketingul digital și comerțul electronic, domenii în care profilarea și automatizarea deciziilor sunt omniprezente. Cazul impune operatorilor economici să adopte politici clare de protecție a datelor, să asigure accesul consumatorilor la informații detaliate și să garanteze respectarea drepturilor acestora, ceea ce corespunde în totalitate cu bunele practici recomandate.

În concluzie, etica utilizării inteligenței artificiale în marketing, publicitate și comerț electronic este o componentă esențială a unui mediu digital responsabil și echitabil. Provocările legate de protecția datelor, discriminarea algoritmică și lipsa transparenței impun adoptarea unor mecanisme riguroase de control și reglementare. Doar printr-o combinație între respectarea normelor legale, asumarea răspunderii și educarea consumatorilor se poate asigura un echilibru sănătos între potențialul inovator al IA și drepturile fundamentale ale persoanelor.

În materie de **etică în privința folosirii AI inclusiv în învățământ**, există deja redactate "Orientări în materie de etică privind utilizarea inteligenței artificiale (IA) și a datelor în procesul de predare și învățare pentru cadrele didactice"³. (a se vedea și aceste orientări accesibilizate într-un ppt de 40 pag)⁴

De altfel, în materie de educație digitală sunt sintetizate informații utile în link-ul:

² A se vede Cauza C-319/20, Meta Platforms Ireland Limited împotriva Bundesverband der Verbraucherzentralen und Verbraucherverbände - Verbraucherzentrale Bundesverband e.V., publicată pe <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:62020CJ0319>, site accesat la data de 01 august 2025.

³ Orientări în materie de etică privind utilizarea inteligenței artificiale (IA) și a datelor în procesul de predare și învățare pentru cadrele didactice- https://learning-corner.learning.europa.eu/learning-materials/use-artificial-intelligence-ai-and-data-teaching-and-learning_ro

⁴ <https://op.europa.eu/ro/publication-detail/-/publication/d81a0d54-5348-11ed-92ed-01aa75ed71a1>

<https://education.ec.europa.eu/ro/focus-topics/digital-education/plan>., unde după prezentarea contextului politic care a generat redactarea acestui plan - Planul de acțiune pentru educația digitală (2021-2027) -, aflăm că acesta ”stabilește o viziune strategică și 14 acțiuni menite să promoveze învățarea digitală de calitate și incluzivă ca răspuns la situația creată în contextul pandemiei de COVID-19, precum și sisteme de învățământ europene adaptate exigențelor viitorului.”⁵

Aceste informații recomand a fi studiate și aprofundate de către viitorii absolvenți de studii juridice care-și doresc o carieră în învățământul preuniversitar și chiar universitar.

2. Provocări viitoare: inteligența artificială, economia verde și monedele digitale

Evoluțiile tehnologice și transformările structurale ale economiei globale generează noi provocări pentru dreptul concurenței, punând la încercare principiile tradiționale de reglementare.

În fața revoluției digitale, a tranziției ecologice și a inovațiilor financiare, autoritățile de concurență trebuie să găsească echilibrul între promovarea inovației și prevenirea concentrării excesive a puterii economice.

Cele mai semnificative direcții de transformare sunt:

- ✚ Inteligența artificială (IA) – redefinirea mecanismelor de piață;
- ✚ Economia verde – integrarea sustenabilității în regulile concurenței;
- ✚ Monedele digitale și blockchain-ul – apariția unor noi paradigme de reglementare financiară și concurențială.

A. Inteligența artificială – algoritmi ca actori economici

a) Noua realitate algoritmică

Inteligența artificială transformă profund modul în care companiile operează, preluând funcții tradiționale umane precum decizia de preț, selecția partenerilor sau analiza comportamentului consumatorilor.

Platformele digitale utilizează algoritmi de învățare automată (machine learning) pentru a optimiza strategiile comerciale în timp real, generând o competiție bazată pe date și predicție, nu doar pe cost și calitate.

b) Riscuri concurențiale

Această automatizare conferă avantaje de natură practică, care va spori productivitatea, dar ridică și probleme juridice complexe:

⁵ <https://education.ec.europa.eu/ro/focus-topics/digital-education/plan>

- coluziunea algoritmică – situația în care algoritmi coordonează prețurile fără contact direct între firme, eludând interdicțiile tradiționale ale cartelurilor;
- auto-favorizarea opacă, când algoritmi platformelor promovează propriile servicii fără transparență;
- discriminarea automată a utilizatorilor prin segmentarea pieței pe criterii algoritmice;
- barieră tehnologică la intrare, cauzată de controlul asupra seturilor mari de date (*big data*).

c) Răspunsul juridic

Autoritățile de concurență europene și internaționale explorează soluții legislative:

- impunerea transparenței algoritmice și a auditului independent al sistemelor IA;
- includerea conceptului de „responsabilitate algoritmică” în analiza abuzului de poziție dominantă;
- dezvoltarea unui drept al inteligenței artificiale, complementar dreptului concurenței.

Uniunea Europeană a făcut deja pași decisivi prin adoptarea AI Act (2024), primul cadru normativ global privind inteligența artificială, care instituie standarde de transparență și răspundere pentru utilizarea algoritmilor în activități economice.

De altfel, la nivel internațional, există preocupări ale organizațiilor internaționale pe acest subiect, încă de acum câțiva ani, sintetizate într-un material indicat ca sursă.⁶ Autorul articolului sintetizează acțiunile ONU astfel: *”la nivelul ONU, problema digitalizării se află pe agenda de lucru. Astfel, la inițiativa Secretarului General al ONU, pentru a oferi recomandări cu privire la modul în care comunitatea internațională ar putea colabora pentru a optimiza utilizarea tehnologiilor digitale și a atenua riscurile, în anul 2018 a fost înființat Grupul la nivel înalt privind cooperarea digitală.*

În iunie 2019, acesta a publicat raportul „Epoca interdependenței digitale” și, odată cu acesta, o serie de recomandări pentru îmbunătățirea cooperării digitale. Printre aceste recomandări, trebuie amintite:

- *până în 2030, fiecare adult să aibă posibilități de acces la rețelele digitale, precum și la servicii financiare și de sănătate activate digital;*
- *crearea unei largi platforme pentru partajarea bunurilor publice digitale, de o manieră care respectă confidențialitatea;*

⁶ Dreptul digital: spre o nouă paradigmă socio-juridică- autor: Victor MARCUSOHN - Conf. univ. dr. Victor Marcusohn Facultatea de Drept, Universitatea Ecologică din București - 7 aprilie 2023,
<https://www.juridice.ro/500753/dreptul-digital-spre-o-noua-paradigma-socio-juridica.html>

- *apelul către sectorul privat, societatea civilă, guvernele naționale, băncile multinaționale și ONU pentru a adopta politici specifice în scopul de a sprijini incluziunea digitală deplină și egalitatea digitală pentru femei și grupurile marginalizate în mod tradițional;*
- *dezvoltarea unui set de matrici pentru incluziunea digitală;*
- *înființarea de birouri de asistență digitale regionale și globale pentru a ajuta guvernele, societatea civilă și sectorul privat să înțeleagă problemele digitale și să dezvolte capacitatea de a conduce cooperarea în domeniul social;*
- *având în vedere că drepturile omului se aplică pe deplin în lumea digitală, Secretarul General al ONU va trebui să instituie un registru la nivel de agenții asupra modului în care acordurile și standardele internaționale existente privind drepturile omului se aplică tehnologiilor digitale noi și emergente;*
- *în fața amenințărilor tot mai mari la adresa drepturilor omului și a siguranței, inclusiv a copiilor, va trebui ca instituțiile din zona mass-media să colaboreze cu guvernele, organizațiile internaționale și locale ale societății civile și cu experții din întreaga lume pentru a înțelege pe deplin și a răspunde preocupărilor legate de încălcările existente sau potențiale ale drepturilor omului;*
- *sistemele inteligente autonome ar trebui proiectate în moduri care să permită explicarea deciziilor lor și astfel încât oamenii să poată fi trași la răspundere pentru modul de utilizare a lor;*
- *organizațiile internaționale precum Banca Mondială și ONU ar trebui să consolideze cercetarea și să promoveze acțiunile privind barierele cu care se confruntă femeile și grupurile marginalizate în ceea ce privește incluziunea digitală și egalitatea digitală.*

Ca răspuns la raport, peste 100 de state membre, entități și organizații au trimis feedback și s-au oferit voluntar să conducă sau să participe la discuții cu privire la una sau mai multe dintre recomandările grupului.

La 11 iunie 2020, secretarul general al Națiunilor Unite, António Guterres, a prezentat un set de acțiuni recomandate comunității internaționale pentru a ajuta la asigurarea că toți oamenii sunt conectați, respectați și protejați în era digitală. Foaia de parcurs pentru cooperarea digitală a Secretarului General este rezultatul unui efort global de mai mulți ani, cu mai multe părți interesate, în a aborda o serie de probleme legate de internet, inteligență artificială și alte tehnologii digitale.

Foaia de parcurs prezintă recomandările Secretarului General pentru acțiuni concrete ale diverselor părți interesate pentru a spori cooperarea digitală globală în următoarele domenii:

- *obținerea unei conectivități universale până în 2030 – acces pentru toată lumea la un internet sigur;*
- *promovarea bunurilor publice digitale pentru a crea o lume mai echitabilă;*
- *asigurarea incluziunii digitale pentru toți, inclusiv pentru cei mai vulnerabili – grupurile slab deservite au nevoie de acces egal la instrumente digitale pentru a accelera dezvoltarea;*
- *consolidarea capacității digitale – dezvoltarea competențelor și formarea sunt necesare în întreaga lume;*

- asigurarea protecției drepturilor omului în era digitală — drepturile omului se aplică atât online, cât și offline;
- sprijinirea cooperării globale în domeniul unei inteligențe artificiale de încredere, bazată pe drepturile omului, sigură și durabilă și care promovează pacea;
- promovarea încrederii și securității digitale — apelând la un dialog global pentru a promova Obiectivele de dezvoltare durabilă;
- construirea unei arhitecturi mai eficiente pentru cooperarea digitală —guvernanța digitală să devină o prioritate la nivelul ONU.

Foaia de parcurs a Secretarului General se bazează pe recomandările făcute de Grupul la nivel înalt pentru cooperare digitală și pe contribuțiile statelor membre, sectorului privat, societății civile, comunității tehnice și altor grupuri interesate.”

Dincolo de informațiile oferite în evoluția lor cronologică observăm la un articol publicat în 2023, în plină pandemie COVID 19, că problema **securității cibernetice**, care necesită cooperare la nivel internațional; că **dreptul la viață privată**, manifestat în spațiul virtual prin dreptul oricărei persoane de a se deconecta, (așa cum afirmă autorul- a cărui opinie o împărtășesc și eu); poate crea situații de discriminare și îngrădire a altor drepturi dacă toată viața se mută, la propriu, în online! (furtul de identitate în online, conturi false, voice phishing⁷, falsificarea fotografiilor cu ocazia identificărilor faciale cerute deja în sistemul bancar, etc) Aspectul deconectării de la rețelele așa zis de ”socializare”, deși pare aparent simplă, ”ridică probleme semnificative, generate de capacitatea principalilor actori din mediul online (Google, Facebook etc.) de a stoca date și de a le folosi și chiar vinde, către diferite companii care urmăresc să vândă produse în mediul online. Practic, avem de-a face cu o vânzare a comportamentului nostru din mediul online, care devine un bun comercial!”⁸ Ca să nu mai reluăm problematiza prezentată în materialele anterioare de consiliere privind fenomenul ”Big Brother”.⁹

⁷ Escrocii de tip vishing folosesc adesea funcții moderne [de voce prin IP](#) (VoIP), cum ar fi [falsificarea ID-ului apelantului](#) și sistemele [interactive de răspuns vocal](#), pentru a împiedica detectarea de către agențiile de aplicare a legii. Phishing-ul vocal este de obicei folosit pentru a fura [numere de carduri de credit](#) sau alte informații utilizate în scheme [de furt de identitate](#) de la persoane fizice, conform https://en.wikipedia.org/wiki/Voice_phishing

⁸ idem 6

⁹ A se vedea și https://drept-comp-act.spiruharet.ro/images/Consiliere_in_cariera/Libertatea%20de%20exprimare%20versus%20dreptul%20la%20demnitate%20personala%20si%20nediscriminare.pdf, tematică prezentată și la a XI-a Conferință Națională: „Cercetări Avansate în Științe Juridice, Economice și Administrative”, Universitatea Spiru Haret Facultatea de Științe Juridice, Economice și Administrative Craiova, 17 Decembrie, 2025, în studiul ”Libertatea de exprimare versus dreptul la demnitate personală și nediscriminare, între mit și realitate.”, afla în curs de publicare în volumul conferinței.

Preocuparea organizațiilor internaționale pentru securitatea cibernetică, dar și pentru protejarea dreptului la viață privată trebuie să rămână o prioritate a politicienilor, diplomaților, specialiștilor, juriștilor, tuturor părților implicate și cu putere de decizie, pentru ca valorile fundamentale ale umanității să nu dispară sub iluzia progresismului greșit prezentat și manipulat în favoarea degradării umane, a pierderii reperelor etice, morale, umare, spirituale etc... printr-un amestec nepermis în viața și destinele oamenilor, generațiilor care trăiesc acum pe Terra!

Câteva prime aspecte importante, care vor fi dezvoltate și ulterior în alte materiale de consiliere, pot fi avute în vedere aici din perspectiva influenței AI în alte sfere, precum economia verde, dar și monedele digitale și blockchain-ul, analizate și din perspectiva relațiilor concurențiale dintre națiuni devine o provocare care nu trebuie neglijată. Comunicarea este și aici esențială din punct de vedere al analizării efectelor metodelor utilizate cu implicarea AI și a tehnologiilor digitale, astfel încât răspunderea trebuie clar delimitată, iar OMUL trebuie să rămână la conducerea tuturor deciziilor care au efecte locale, naționale, europene, internaționale, și chiar globale, mai ales în condițiile actuale ale reconfigurării sferelor de influență la nivel geopolitic!

B. Economia verde – sustenabilitatea ca nou criteriu concurențial

a) Tranziția ecologică și politica de concurență

Economia verde presupune transformarea sistemului economic prin reducerea emisiilor, utilizarea eficientă a resurselor și promovarea energiilor regenerabile, multe folosind tehnologii moderne.

Această tranziție, susținută de Pactul Verde European (Green Deal), influențează direct concurența, deoarece:

- introduce noi costuri și standarde pentru întreprinderi;
- favorizează sectoarele inovative și sustenabile;
- necesită coordonare între politicile de mediu, energie și concurență.

b) Colaborarea ecologică între companii

În mod tradițional, cooperarea între concurenți este privită cu suspiciune de autoritățile de concurență, dar și de către consumatori, adică beneficiarii bunurilor, serviciilor, ...etc.

Totuși, în contextul tranziției verzi, apar acorduri de sustenabilitate între firme, prin care acestea colaborează pentru reducerea emisiilor, reciclare sau dezvoltarea tehnologiilor verzi, care toate utilizează AI și tehnologii digitale.

Comisia Europeană a redactat orientări speciale (2023) care permit anumite forme de cooperare „pro-competitivă”, dacă acestea:

- aduc beneficii societății și mediului;

- nu elimină concurența esențială de pe piață;
- sunt proporționale și transparente.

Astfel, sustenabilitatea devine o preocupare internațională, în care performanța economică este inseparabilă de responsabilitatea ecologică.

c) Ajutoarele de stat verzi

Politica de concurență trebuie, de asemenea, să se adapteze la noile forme de intervenție publică.

Ajutoarele de stat pentru tranziția energetică (de ex., pentru hidrogen verde sau producția de baterii) sunt tolerate în măsura în care:

- stimulează inovarea ecologică;
- nu denaturează excesiv concurența;
- sunt conforme cu Cadrul temporar pentru ajutoare de stat în sprijinul economiei verzi (2023).

Prin urmare, politica de concurență se transformă într-un instrument al dezvoltării durabile, sprijinind investițiile verzi și economia circulară. (subiect care va fi detaliat în materiale viitoare de consiliere)

C. Monedele digitale și blockchain-ul – o nouă paradigmă concurențială care utilizează din plin tehnologiile digitale și AI

a) Apariția monedelor digitale

Progresele tehnologice în domeniul financiar au dus la apariția criptomonedelor (Bitcoin, Ethereum) și a monedelor digitale de bancă centrală (CBDC), care schimbă radical structura piețelor financiare.

Aceste instrumente elimină intermediarii tradiționali, creând o concurență directă între instituțiile financiare și tehnologiile descentralizate.

b) Provocări concurențiale

Monedele digitale ridică o serie de dileme juridice:

- riscul ca anumite platforme blockchain să devină monopoluri de infrastructură;
- lipsa de transparență a tranzacțiilor și dificultatea aplicării normelor antitrust;
- utilizarea tehnologiei pentru coordonarea comportamentelor economice în rețele descentralizate;
- amenințarea la adresa suveranității monetare a statelor.

De asemenea, expansiunea platformelor de fintech și crypto-trading (ex. Binance, Coinbase) creează piețe noi, slab reglementate, unde concurența este adesea distorsionată de asimetrii informaționale și de controlul asupra infrastructurii digitale.

c) Inițiative europene

Uniunea Europeană a introdus Regulamentul (UE) 2023/1114 – Markets in Crypto-Assets (MiCA), care stabilește reguli clare pentru furnizorii de servicii cripto și garantează:

- transparența emitenților de active digitale;
- protecția investitorilor;
- interoperabilitatea piețelor cripto în spațiul european.

În paralel, Banca Centrală Europeană dezvoltă proiectul euro digital,¹⁰ menit să asigure stabilitatea monetară și competitivitatea europeană în era tehnologiilor financiare.

D. Sinteza provocărilor viitoare

Domeniu	Provocare principală	Direcție de reglementare	Impact asupra concurenței
Inteligența artificială	Coluziune algoritmică, auto-favorizare digitală	AI Act, transparență algoritmică	Reconfigurarea conceptului de abuz de poziție dominantă
Economia verde	Coordonarea între concurență și sustenabilitate	Green Deal, orientări pentru acordurile ecologice	Integrarea criteriilor de mediu în analiza pieței
Monedele digitale	Monopoluri tehnologice și asimetrie informațională	MiCA, reglementarea fintech	Crearea unui ecosistem financiar echitabil și sigur

Inteligența artificială, economia verde și monedele digitale nu reprezintă doar inovații tehnologice, ci transformări de paradigmă care vor remodela esența concurenței globale, comerțului internațional, relațiilor internaționale în lupta pentru acapararea piețelor de desfacere și a supremației economice între națiuni.

Evoluțiile din sfera dreptului în toate ramurile și specializările lui rămâne o provocare chiar și pentru generațiile de absolvenți trecuți, prezenți și viitori. **Dreptul trebuie să evolueze de la o logică de reacție la abuz la una de anticipare și prevenție**, integrând dimensiuni tehnologice, ecologice și etice. De exemplu, în sfera dreptului concurenței există punctual provocări care sunt avute în vedere.

Astfel, viitorul reglementării concurențiale va depinde de:

- capacitatea instituțiilor de a înțelege tehnologia;

¹⁰ Moneda euro digitală ar reprezenta o formă digitală de numerar, emisă de banca centrală și aflată la dispoziția tuturor persoanelor din zona euro.- https://www.ecb.europa.eu/euro/digital_euro/html/index.ro.html

- colaborarea internațională în fața piețelor globale;
- definirea unui nou concept de „justiție economică digitală”, în care inovația și echitatea coexistă.

Într-o lume dominată de date, algoritmi și sustenabilitate, dreptul concurenței devine garantul echilibrului dintre progres și responsabilitate, consolidând rolul său ca pilon al democrației economice globale.

Același autor ¹¹, analizează sectoarele economiei care vor fi suferi schimbări datorate digitalizării, după cum urmează:

”a. Folosirea criptomonedelor

*În contextul actual, folosirea criptomonedelor, ca alternativă la monedele existente, pare să devină mai interesantă decât înainte. Aceasta se datorează, în principal, faptului că măsurile de susținere guvernamentală sunt destinate să slăbească monedele clasice, ” (chiar până la eliminare, înlocuire). Tendința generată de pandemia generată de virusul SARS-CoV-2, de a implementa pachete guvernamentale de sprijin uriașe, exacerbată și, ”fără a încerca o minimă înțelegere a contextului care a generat criza, precum și tendința de a conserva economia existentă pentru oricât de mult timp se consideră necesar, **nu fac decât să sporească îngrijorarea cu privire la stabilitatea monedelor.**”*

Monedele virtuale vor deveni mijloace de plată, care necesită reglementare legală urgentă, chiar dacă în prezent, pare imposibilă, poate neverosimilă o reglementare care să interzică schimbarea monedelor virtuale în monedă națională. (cel puțin la nivelul reglementărilor actuale)

De altfel, proiectul Comisiei Europene privind crearea monedei Euro digitale, pentru statele membre ale Zonei Euro este opțiunea suplimentară oferită cetățenilor pentru plăți rapide și sigure!¹²

Beneficiind de sprijin politic la nivel înalt și de un angajament comun la nivelul statelor membre, ¹³ moneda euro digitală a beneficiat de un parcurs rapid: *”pe baza etapei pregătitoare, care s-a desfășurat în intervalul noiembrie 2023-octombrie 2025, avansăm în activitățile noastre de natură tehnică și continuăm să sprijinim procesul legislativ. Dacă legiuitorii UE adoptă regulamentul în cursul anului 2026, moneda euro digitală ar putea fi emisă în anul 2029.”*, conform site-ului Băncii Centrale Europene care gestionează Eurosistemul.

¹¹ Idem 6

¹² [Moneda euro digitală](https://www.ecb.europa.eu/euro/digital_euro/html/index.ro.html) este un proiect al Băncii Centrale Europene (BCE) și al țărilor din zona euro, menit să creeze o formă electronică a numerarului, sigură, gratuită și ușor de utilizat, care completează, nu înlocuiește, bancnotele și monedele fizice. Aceasta va oferi cetățenilor o opțiune suplimentară de plată rapidă și sigură la nivel european. - https://www.ecb.europa.eu/euro/digital_euro/html/index.ro.html

¹³ https://www.ecb.europa.eu/euro/digital_euro/progress/html/index.ro.html

Mai mult, criptomonedele ar putea beneficia și de o eventuală scădere a costurilor de operare a rețelelor, ceea ce ar face ca activitatea acestora să devină mai puțin costisitoare.¹⁴

”În acest context, este foarte important pentru sistemul de criptomonede să asigure o mai mare transparență. O componentă esențială din acest punct de vedere este aceea a unei eficiente reglementări a pieței criptomonedelor, cu atât mai mult cu cât aceste instrumente de plată pot fi lesne folosite în scopuri frauduloase, așa cum este activitatea de spălare de bani.”

Totuși, aceste tipuri de instrumente financiare, care se află în plină ascensiune, utilizează componente te tehnologice digital, unde progresul tehnologic este în continuă evoluție.

b. Înlocuirea corporațiilor tradiționale prin intermediul digitalizării

”Există cazuri în care inovațiile tehnologice par să aibă capacitatea de a perturba industria, Tesla fiind dovada că acest lucru se poate întâmpla, în ceea ce privește industria auto. În același timp, este puțin probabil ca în industria automobilistică, toți operatorii tradiționali să fie înlocuiți. Mai degrabă, ceea ce se observă de ceva timp în industria farmaceutică pare caracteristic pentru ceea ce se va întâmpla în viitor și-n alte domenii, respectiv vom asista la o adaptare la cerințele pieței a jucătorilor deja existenți, inclusiv prin cooperarea (într-un fel sau altul) cu startup-uri care pot fi mai inovatoare, dar care au nevoie, la rândul lor, de experiența pe piață a firmelor deja consacrate, pentru a atrage potențiali noi cumpărători sau eventuale surse de finanțare suplimentare.”¹⁵

Concluzii privind competențele digitale, siguranța pe internet, etică și securitate cibernetică

Dezvoltarea rapidă și la scară largă a serviciilor digitale este în centrul schimbărilor digitale care ne afectează viețile. Modalitățile noi de a comunica, de a cumpăra sau de a accesa informații online evoluează constant, fiind obligatorie o legislație europeană adaptată și corelată cu legislația internațională, dar și cu nevoile consumatorilor de servicii online, cu protejarea vieții private a acestora fără forme de discriminare.

”Platformele online au creat beneficii semnificative pentru consumatori, iar inovațiile introduse de către acestea au ajutat piața internă a Uniunii Europene să devină mai eficientă. De asemenea, acestea au facilitat

¹⁴ A se vedea și studiul cu tema: ” Cryptocurrencies: A Solution of the Future or a Trap?” https://sjea-dj.spiruharet.ro/images/secretariat/sjdea-2016/JoLPA_Volume_IX_Issue_17_2023.pdf - pag 19-29- Volume IX 2023, Issue 17

¹⁵ Idem 6

comerțul transfrontalier în interiorul și în afara Uniunii Europene. Astfel, au apărut noi oportunități pentru mediul european de afaceri, facilitându-i acestuia expansiunea și accesul la noi piețe.

Deși există un larg consens cu privire la beneficiile acestei transformări, problemele care apar au numeroase consecințe pentru societatea și economia noastră. O preocupare principală este comerțul și schimbul ilegal de bunuri, servicii și conținut online. Serviciile online sunt, de asemenea, folosite greșit de sistemele algoritmice manipulative pentru a amplifica răspândirea dezinformării și în alte scopuri dăunătoare. Aceste noi provocări și modul în care platformele le abordează au un impact semnificativ asupra drepturilor fundamentale, în mediul online.

În ciuda unei game de intervenții specifice sectorului, la nivelul UE, există încă lacune semnificative și sarcini juridice diverse de rezolvat.”¹⁶

Creșterea capacității de prelucrare a datelor, posibilă prin digitalizare, crește eficiența cursurilor în vederea obținerii unui anumit rezultat. Programele online pot fi concepute pentru a măsura abilități în mod individual, ceea ce permite, de exemplu, modernizarea muncii avocatului prin simplificarea redactării contractelor, documentelor ..., eliberându-și timpul pentru alte activități care necesită atenție, experiență, elaborarea de soluții concrete la spețele aflate în discuție, etc.

Concluzii

Apariția inteligenței artificiale și a tehnologiilor digitale a generat o schimbare de paradigmă în raporturile juridice dintre operatorii economici și consumatori. Dacă în trecut protecția consumatorului era orientată mai ales spre asigurarea calității produselor și spre combaterea practicilor comerciale înșelătoare, astăzi provocările majore provin din modul în care algoritmi și sistemele automate influențează deciziile economice. Riscurile identificate sunt diverse: de la manipularea alegerilor de consum prin publicitate personalizată agresivă, la discriminarea pe baza datelor procesate automat și până la lipsa de transparență a mecanismelor decizionale.

Cadrul legislativ european încearcă să ofere răspunsuri prin acte precum Directiva privind practicile comerciale neloiale, Regulamentul general privind protecția datelor, Digital Services Act sau viitorul Artificial Intelligence Act. Toate aceste instrumente converg către ideea că protecția consumatorului nu poate fi concepută separat de protecția datelor și de garantarea transparenței algoritmice. De asemenea, dreptul

¹⁶ Pdv exprimat idem 6, la care achiesez!

național, inclusiv legislația românească, trebuie să se adapteze și să armonizeze prevederile interne cu standardele europene, pentru a evita lacunele normative și a oferi consumatorului garanții efective.

Problema transparenței algoritmice merită o atenție deosebită. Dincolo de rațiunile etice, există un interes juridic major pentru ca deciziile automate să fie inteligibile și verificabile. Dreptul consumatorului de a fi informat, consacrat de legislația europeană, își extinde astfel sfera de aplicare, devenind un drept de a înțelege logica decizională a algoritmilor. În lipsa acestei transparențe, consumatorul rămâne vulnerabil într-o relație economică dezechilibrată, iar piața riscă să devină un spațiu dominat de abuzuri subtile, greu de sancționat juridic.

Așa cum dreptul internetului sau dreptul digital deja se conturează ca disciplină specifică pentru pregătirea viitorilor practicieni la în domeniul dreptului, urmează provocări care vor avea efecte care acum ot fi doar intuite, imaginate, fără a ști cu certitudine care sunt schimbările obligatorii care vor trebui operate în sfera justiție viitorului. (subiect pe care-l vom analiza într-o temă viitoare)

De altfel spusele lui Stephen Hawking¹⁷, astrofizicianul care și-a canalizat activitatea pe alăturarea relativității - natura spațiului și a timpului; și teoria cuantumului (cum cele mai mici particule s-au născut în Univers) - pentru a demonstra crearea și funcționare Universului; îndeamnă la reflecție:

„Succesul în crearea unei AI eficiente ar putea fi cel mai mare eveniment din istoria civilizației noastre. Sau cel mai rău. Pur și simplu nu știm.

Deci, nu putem ști dacă vom fi ajutați la infinit de AI, sau ignorați de ea și dați la o parte, sau, eventual, distruși de ea.”¹⁸

¹⁷ Omul care a rivalizat cu Newton și Albert Einstein, conform: <https://historia.ro/sectiune/portret/viata-lui-stephen-hawking-omul-care-a-rivalizat-570752.html>

¹⁸ https://www.reddit.com/r/ArtificialIntelligence/comments/x6rqwq/10_popular_artificial_intelligence_quotes/?tl=ro